

7. Папуша В.Г., Фізичне виховання школярів / В.Г. Папуша // Підручники і посібники – Тернопіль, 2010. С.- 11.

У даній статті розглянуто вплив рухової активності на розумову та фізичну працездатність учнів закладів середньої освіти. Описується вплив фізичної активності на організм людини та на його психічний стан. У статті розглядається соціологічне дослідження ролі фізичної культури в житті учнівської молоді. Аналізуються проблеми підвищення активізації учнів в організації оздоровчих занять. Досліджуються ціннісні орієнтири школярів у відношенні збереження та укріплення здоров'я. Також пропонується розробка комп'ютерної програми «Положення про проведення шкільного змагання «Кращий спортсмен школи», яка сприяє досягненню даних цілей.

Ключові слова: шкільні змагання, фізична підготовленість, комп'ютерна програма.

Kudriavets D.S. The use of computer technology in today's educational process.

Abstract: In this article the influence of physical activity on the mental and physical performance of secondary school students is considered. The influence of physical activity on the human body and its mental state is described. The article examines a sociological study of the role of physical culture in the life of student youth. The problems of increasing the activation of students in the organizing of recreational activities are analyzed. The value orientations of schoolchildren in relation to the preservation and promotion of health are explored. We also propose the development of a computer program, "The Regulations for conducting the school competition "The best school Athlete", which helps to achieve these goals.

Keywords: school competitions, fitness, computer program.

ВОЛОНТЕРСТВО У МАСОВОМУ СПОРТІ

Володимир Омельяненко, Інна Омельяненко

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Постановка проблеми. Людське життя є найвищою соціальною цінністю, тому перед суспільством постає низка важливих завдань, серед яких найважливішим є вирішення проблеми збереження здоров'я людини з урахуванням різних умов її життєдіяльності. Адже відсутність здоров'я, його втрата істотно знижує якість життя особистості, суттєво погіршує її гармонійне існування.

Одним із факторів збереження здоров'я людини є її рухова активність, тому залучення населення до занять масовим спортом є пріоритетним завданням держави. З метою створення сприятливих умов для зміцнення здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності, забезпечення реалізації права особи на оздоровчу рухову активність державою видаються нормативно-правові документи, які передбачають організацію і проведення чисельних спортивно-масових заходів. Реалізації запланованих заходів може допомогти спортивне волонтерство.

Аналіз наукових досліджень та публікацій щодо волонтерської діяльності дозволяє стверджувати, що проблема організації саме спортивного волонтерського руху у масовому спорті дотепер залишається недостатньо вивченою, що й обумовило вибір теми дослідження.

Мета дослідження: обґрунтувати доцільність спортивного волонтерства у залученні населення до занять масовим спортом.

В процесі дослідження вирішувались такі **завдання:**

1. Визначити соціальну потребу у спортивних волонтерах для масового спорту.
2. Визначити основні напрямки спортивної волонтерської діяльності студентів у масовому спорті.

Для вирішення поставлених завдань були використані такі **методи дослідження:** теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел, даних мережі Інтернет; соціологічне опитування студентів.

Аналіз публікацій. В Україні масовій фізичній культурі приділяється належна увага. Державою постійно розробляються і впроваджуються різні нормативно-правові документи, спрямовані на покращення ситуації у фізичному вихованні та спорті, зокрема діють Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [9], Національна стратегія з оздоровчої рухової

активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація» [6], Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури та спорту в Україні на період до 2020 року [2]. Виконання заходів зазначених нормативних документів, насамперед, має створити умови для залучення широких верств населення до масового спорту як важливої складової здорового способу життя та зміцнення здоров'я нації. Документами передбачено розгортання широкої фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи у навчальних закладах, організація спортивних секцій та облаштування спортивних майданчиків у місцях масового відпочинку, проведення масових спортивних заходів за місцем проживання громадян. Планується впровадження доступних, якісних та різноманітних форм оздоровчих, рекреаційних, реабілітаційних та спортивних послуг для різних груп населення. Вирішенню цих завдань і реалізації запланованих заходів може допомогти спортивне волонтерство.

Останнім часом в Україні спостерігається активізація волонтерського руху, якому державою приділяється значна увага. В Україні профільним законодавчим актом, який регулює суспільні відносини з питань волонтерства, є Закон України «Про волонтерську діяльність». У законі ця діяльність визначається як добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги [8, с.1].

До законодавчих актів, які регулюють питання волонтерської діяльності в Україні, крім профільного закону, також належать закони України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про соціальні послуги», «Про благодійну діяльність та благодійні організації», «Про фізичну культуру та спорт».

У Законі України «Про фізичну культуру та спорт» зазначено, що держава сприяє розвитку волонтерського руху у сфері фізичної культури і спорту, де на добровільних засадах надається допомога щодо організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності, пропагування здорового способу життя, надання консультаційної допомоги. Для цього волонтери можуть забезпечуватися фізкультурно-спортивним обладнанням та спорядженням, відповідними закладами фізичної культури і спорту та організаторами фізкультурно-оздоровчих або спортивних заходів [9].

Особливість волонтерського руху в Україні полягає в тому, що найчисельнішою групою волонтерів, які працюють у соціальній сфері, є учнівська та студентська молодь. Участь молодих людей у волонтерському русі дає їм змогу зробити особистий внесок у вирішення соціальних проблем, випробувати свої можливості, беручи участь у проектах і програмах соціальної спрямованості [5, с.162].

Стосовно регулювання питань волонтерської діяльності молоді Т.Тарасенко зазначає, що позитивним аспектом вітчизняного законодавства є закріплення права волонтера на зарахування часу здійснення волонтерської діяльності до навчально-виробничої практики в разі її проходження за напрямом, що відповідає отримуваній спеціальності, за згодою навчального закладу. Такий підхід є дієвим засобом заохочення молоді до волонтерської діяльності. Таким чином, здійснено зв'язок законодавства про волонтерство з освітнім законодавством України. Однак питання волонтерської діяльності молоді потребує подальшого врегулювання, конкретизації в законах України «Про освіту», «Про вищу освіту». Це дозволить створити кращі умови для розширення можливостей молоді для отримання вмінь та навичок за різними професійними напрямками діяльності та соціального розвитку молоді завдяки цій діяльності [10].

Також викликає інтерес пропозиція експертів щодо надання пільг для волонтерів під час вступу до вищих навчальних закладів та при прийомі на роботу, зарахувати волонтерську діяльність до альтернативної невійськової служби [4].

Поряд з розвитком соціальної волонтерської діяльності активно розвивається спортивне волонтерство. До функціональних обов'язків спортивних волонтерів входить:

допомога у проведенні фізкультурних і спортивних заходів; допомога у суддівстві; підготовка зони проведення змагань; забезпечення безпеки в зоні проведення змагань; робота в офісі змагань по забезпеченню команд необхідною інформацією; супровід спортсменів і гостей; підготовка і розповсюдження інформації та інше. Робота волонтерського корпусу допомагає вирішувати безліч організаційних питань, створювати незабутню атмосферу й імідж приймаючої сторони, а також необхідний настрій для учасників і відчуття свята для гостей і його глядачів.

Без активної участі спортивних волонтерів практично неможливо провести чисельні Всеукраїнські масові фізкультурно-оздоровчі заходи, які включені до Календарного плану заходів на 2019 рік Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх». Планом передбачено проведення різноманітних заходів серед різних груп населення у всіх регіонах України, зокрема, фестиваль «Мама, тато, я - спортивна сім'я», в оздоровчих таборах «Олімпійське літо», спортивні свята серед дошкільнят «Веселі старты», щорічне оцінювання фізичної підготовки населення України, моніторинг основних показників рухової активності різних вікових та соціальних верств населення [3].

Отже, підтримка спортивного волонтерства на всіх рівнях державного управління сприятиме залученню населення до занять масовим спортом, що є пріоритетним завданням держави.

Результати дослідження. Сьогодні в Україні найчисельнішою групою волонтерів є студенти, для яких спортивне волонтерство стало невід'ємною складовою їх життя. Волонтерська діяльність має тісний зв'язок не тільки з соціальною активністю студентів, але також з їх професійним розвитком. Завданням закладів вищої освіти, орієнтованих на стратегічний результат – готовність випускників до просоціальних видів діяльності є формування не тільки професійної еліти нашого суспільства, а й соціально відповідальних, активних громадян. Однією з результативних технологій в цьому плані сьогодні є організація спортивної волонтерської діяльності серед студентів [7].

Відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність» у фізкультурно-спортивній галузі можна здійснювати волонтерську діяльність щодо проведення заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових спортивних, культурних та інших видовищних і громадських заходів [8].

Щороку на Тернопільщині обласним центром фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» і міським центром фізичного здоров'я населення проводяться змагання різного рангу, які давно перетворилися на спортивні видовища і приваблюють глядачів. До організації фізкультурно-спортивної роботи за місцем проживання та в місцях масового відпочинку населення керівництво центрів залучає студентів факультету фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Як спортивні волонтери студенти також залучаються до обслуговування змагань, які проводить Тернопільська обласна федерація легкої атлетики: чемпіонати області серед дорослих та команд ДЮСШ, змагання під гаслом «Хто, ти майбутній олімпієць?», фестиваль «Дитяча легка атлетика ІААФ», традиційні легкоатлетичні змагання «Тернопільська озера» та ін.

Разом з Тернопільським відділенням НОК України студенти приймають участь у поширенні олімпізму в області. Починаючи з 2012 року Тернопільським обласним відділенням олімпійської академії України започатковані масові просвітницькі акції «Прапори Національного олімпійського комітету України та олімпійської академії України на найвищих вершинах Українських Карпат», агітаційно-пропагандистський захід «Дністровський каньйон – перлина Української землі», «Олімпійський урок – у заворожуючому світі Українських печер». Студенти допомагають також у проведенні різноманітних спортивно-масових заходів, зокрема, «Олімпійський день у Тернополі», «Олімпійське лелечення», «Олімпійський урок» тощо.

Участь студентів в організації фізкультурно-спортивних заходів забезпечує не лише закріплення отриманих в університеті знань і набуття практичних навичок проведення таких заходів, але й формує комунікативну компетенцію майбутнього вчителя фізичної культури. Значущість цієї професійної якості зростає у зв'язку з переходом навчання від впливу до взаємодії, від наполягання до розуміння, до взаєморозуміння, від монологу до діалогу.

Під час проведення різноманітних форм фізичного виховання вчителю фізичної культури необхідно формулювати цілі і завдання, повідомляти учням теоретичні відомості, пояснювати техніку вправ, аналізувати і оцінювати якість їх виконання, підводити підсумки навчального заняття тощо. Якість мовного спілкування з учнями залежить від рівня культури мови. Культура мови виражається також в умінні вчителя добирати необхідні слова, будувати з них граматично обґрунтовані речення. Мова характеризується чіткістю, поставленою дикцією, емоційно-інтонаційною забарвленістю, внутрішньою переконаністю, словниковим багатством. На жаль, сьогодні деяким вчителям фізичної культури притаманні такі помилки як примітивізм і одноманітність мови, використання шаблонних словосполучень, діалектних і навіть жаргонних слів, неправильних термінів тощо [1, с.23].

Важлива роль спортивного волонтерства у підготовці майбутнього вчителя фізичної культури підтверджується також результатами соціологічного опитування студентів факультету фізичного виховання. До опитування було залучено 95 студентів 2-3 курсів. Результати опитування свідчать про те, що 83,4% опитуваних не знають, що таке спортивне волонтерство, лише 18% студентів знайомі з спортивним волонтерським рухом в Україні і беруть участь у спортивних волонтерських проектах чи акціях. Водночас 86,8% опитуваних позитивно ставляться до спортивного волонтерства, а 74,7% студентів хотіли б займатися спортивною волонтерською діяльністю.

На питання «Що може спонукати Вас до спортивної волонтерської допомоги?» 32,6% опитуваних хотіли б отримати бонусні бали з відповідної дисципліни або отримати винагороду (футболку, рюкзак, харчування); 19% опитуваних мотивує можливість нових знайомств, неймовірний заряд емоцій та позитиву; 48,4% студентів – набути корисних соціальних і практичних навичок.

Перспективним напрямком майбутньої спортивної волонтерської діяльності 33,7% студентів вважають допомогу у суддівстві, 21,1% опитуваних хотіли б допомагати в підготовці зони проведення змагань, ще 28,4% - допомагати у проведенні фізкультурних і спортивних заходів, а 16,8% – допомагати в організації церемоній.

На думку студентів, головною причиною чому вони не займаються спортивним волонтерством є погана поінформованість – 60% опитуваних жодного разу не чули про спортивні волонтерські проекти та запрошення до участі у них, 22,1% студентів – нечасто зустрічали подібну інформацію і лише 18% респондентів чули досить часто.

Отже, своєчасне інформування студентів щодо проведення фізкультурно-оздоровчих заходів та спортивних змагань є одним з головних факторів залучення їх як спортивних волонтерів.

Висновки.

1. Спортивне волонтерство є важливим інструментом вирішення пріоритетного завдання держави – залучення населення до занять масовим спортом.

2. Результати соціологічного опитування свідчать про погану поінформованість студентів щодо спортивних волонтерських проектів та запрошення до участі у них. Проте студенти мають бажання займатися спортивним волонтерством, оскільки це можливість набути практичних навичок необхідних у професійній діяльності.

3. Основними напрямками спортивної волонтерської діяльності студентів у масовому спорті є допомога у проведенні фізкультурних і спортивних заходів, допомога у суддівстві, підготовка зони проведення змагань, допомога в організації церемоній.

4. Спортивне волонтерство забезпечує формування комунікативної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні можливостей студентського спортивного волонтерського руху в масовому спорті як фактора професійного становлення майбутнього вчителя фізичної культури.

СПИСОК ВИКРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Васьков Ю.В. Комунікативна компетентність учителя фізичної культури як одна з умов якості організації навчально-виховного процесу на уроках. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2012. №2. С.21-25. URL : <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2012-02/12vyvepl.pdf> (дата звернення 07.08.2019).
2. Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури та спорту в Україні на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 №115. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF> (дата звернення 05.08.2019).
3. Календарний план заходів на 2019 рік Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх». URL : <http://sportforall.gov.ua/holovna/diialnist/richnyi-plan-roboty-vtsfzn> (дата звернення 07.08.2019).
4. Координаційна рада з питань розвитку громадянського суспільства при Президенті України : матеріали засідання. URL : <https://civil-rada.in.ua/?p=860> (дата звернення 06.08.2019).
5. Матвеев С. Соціальні аспекти волонтерського руху : минуле та сьогодні. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 1(3). С. 161-165.
6. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація» : Указ Президента України від 9 лютого 2016 р. № 42/2016. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016> (дата звернення 05.08.2019).
7. Петренко І. Спортивне волонтерство як напрямок соціальної діяльності студентів. URL : <http://hdafk.kharkov.ua/wp-content/uploads/2018/03> (дата звернення 07.08.2019).
8. Про волонтерську діяльність : Закон України редакція від 31.08.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> (дата звернення 05.08.2019).
9. Про фізичну культуру та спорт : Закон України від 24 груд. 1993 р. № 3808-XII. URL : <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3808-12/page3> (дата звернення 05.08.2019).
10. Тарасенко Т. Волонтерська діяльність як пріоритет державної молодіжної політики в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 2. С. 121-129. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2016_2_17. (дата звернення 06.08.2019).

Анотація. У статті обґрунтовується соціальна потреба у спортивних волонтерах для залучення населення до занять масовим спортом і місце у цьому процесі студентів факультету фізичного виховання. Визначені основні напрямки спортивної волонтерської діяльності студентів у масовому спорті. Представлено досвід роботи студентів спортивними волонтерами. Показано, що спортивне волонтерство забезпечує формування комунікативної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Ключові слова: волонтерський рух, спортивне волонтерство, спорт для всіх, фізична культура, студенти, комунікативна компетентність.

Omelyanenko V., Omelyanenko I. Volunteering in mass sports.

Abstract. The article substantiates the social need for sports volunteers to engage the population in mass sports and the place in this process students of the Faculty of Physical Education. The main directions of sports volunteer activity of students in mass sport are defined. Students' work experience with sports volunteers is presented. It is shown that sports volunteering provides for the formation of communicative competence of future physical education teachers.

Keywords: volunteer movement, sports volunteering, sport for all, physical culture, students, communicative competence.